

کدخبر: ۴۳۰۹۳
۲۲ خرداد ۱۳۹۲ - ۱۸:۵۰

رییس جمهور بعدی و راهبرد هسته‌ای

با برگزاری انتخابات ریاست جمهوری ایران در چند روز آینده، موضوع سیاست‌های هسته‌ای ریاست جمهوری تازه ایران چشم و گوش جهانیان را به خود معطوف کرده است. باراک اوباما و رییس جمهور بعدی ایران باید دامنه گفتگوهای هسته‌ای را به مسائل مربوط به امنیت منطقه و از جمله معضلات سوریه، افغانستان و عراق گسترش دهند.

به گزارش تعامل به نقل از اشراف، «المانیتور» در گزارشی به قلم «سید حسین موسویان» پژوهشگر اندیشکده «ویلسون» و رئیس سابق کمیته روابط خارجی شورای امنیت ملی ایران نوشت: سابقه بحران هسته‌ای جاری به ۱۳۸۲ بر می‌گردد که محمد البرادعی دبیر کل آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای از تأسیسات هسته‌ای نطنز دیدن کرد و رسماً اعلام نمود که ایران از جمله ۱۰ کشور است که به فن‌آوری‌ها و توانمندی‌های غنی‌سازی هسته‌ای دست یافته است. از آن زمان تا کنون ایران و جهان دو دیپلماسی متفاوت هسته‌ای، یکی در زمان تصدی محمد خاتمی و دیگری در دوران محمود احمدی نژاد با هزینه‌ها و ثمر بخشی‌های متفاوت را آزموده‌اند.

رهبر معظم انقلاب در دیدار با اقبال مختلف مردم - ۲۵ اردیبهشت ۱۳۹۲

انتخابات امسال اهمیت مضاعف دارد. امروز انتخابات به يك موضوع مهم بین‌المللی تبدیل شده است؛ این را بدانید. دستگاه‌های فکری دشمنان - به قول خودشان، اتاق‌های فکر - نشست‌اند رصد می‌کنند مقدمات این انتخابات را، این حادثه‌ی بزرگ را؛ دارند نگاه می‌کنند؛ نقشه هم دارند، هدف هم دارند. هدف جبهه‌ی دشمنان شما، نقطه‌ی مقابل هدف شما است.

■ دیپلماسی تعامل هسته‌ای در زمان ریاست جمهوری خاتمی ■

در زمان تصدی خاتمی که من سخنگویی تیم مذاکره کننده پرونده هسته‌ای ایران را بعهدہ داشتم، بنای دیپلماسی که به «دیپلماسی تعامل هسته‌ای» موسوم شد بر اساس دو خط قرمز مشخص پایه ریزی شده بود، یکی تضمین حق ایران به برخورداری از فن آوری های صلح آمیز هسته‌ای از جمله غنی سازی و دوم جلوگیری از ارجاع پرونده هسته‌ای ایران به شورای امنیت سازمان ملل.

■ برنامه هسته‌ای فرصتی مناسب برای آمریکا که از سال ۱۳۵۷ در کمین جمهوری اسلامی نشسته بود ■

در آغاز بحران هسته‌ای در سال ۱۳۸۲، هیئت حکام آژانس قطعنامه‌ای را به تصویب رساند و خواستار تعلیق کامل همه فعالیت‌های غنی‌سازی از سوی ایران و در عین حال دسترسی آژانس به تأسیسات هسته‌ای فراتر از معاهده ان پی تی شد و یک مهلت ۵۰ روزه هم در اختیار ایران گذاشت تا به آن عمل کند. در این زمان ابهامات گسترده‌ای در ارتباط با ماهیت برنامه هسته‌ای ایران وجود داشت. آمریکا که از سال انقلاب در سال ۱۳۵۷ در کمین جمهوری اسلامی نشسته بود، موضوع هسته‌ای ایران را فرصتی طلائی دانست تا پرونده ایران را به شورای امنیت سازمان ملل کشانده تا ایران تهدیدی برای صلح و امنیت بین‌الملل قلمداد شود و بدین وسیله راه را برای تحریم‌های بین‌المللی، انزوا و در صورت امکان حمله نظامی، به ایران باز کند.

■ مذاکرات سیاسی با گروه سه کشور اروپایی انگلیس، فرانسه و آلمان ■

ایران در حالی که با این گونه نگرانی‌ها رو در رو بود به منظور اطمینان بخشیدن به جامعه بین‌الملل، با اعمال حد اکثر تدابیر شفاف سازی و همکاری با آژانس بین‌المللی هسته‌ای با اجرای موقت پروتکل الحاقی و ترتیبات فرعی 3.1 موافقت کرد. همچنین به منظور اعتماد سازی به طور داوطلبانه و موقت، برخی از فعالیت‌های غنی سازی را تعلیق کرد و وارد مذاکرات سیاسی با گروه سه کشور اروپایی انگلیس، فرانسه و آلمان شد و رهبری ایران هم با این تدابیر موافقت کرد.

■ دستاوردهای سیاسی، امنیتی و تکنولوژیک هسته‌ای ■

با اعمال این سیاست، ایران به چند دستاورد سیاسی، امنیتی و تکنولوژیک هسته‌ای نائل شد که به تعدادی از آنها ذیلاً اشاره می‌کنم:

1. ایران موفق شد از ارجاع پرونده هسته‌ای به شورای امنیت سازمان ملل و سیل تحریم‌ها جلوگیری کند.
2. ضمن پافشاری بر به رسمیت شناخته شدن حقوق هسته‌ای خود از سوی جامعه بین‌الملل، ایران به چیرگی و مهارت و توسعه بیشتر در کار غنی سازی هسته ادامه داد.
3. آژانس در پی بازرسی‌های گسترده از تأسیسات هسته‌ای ایران در قطعنامه‌های خود پذیرفت که هیچ نشانه‌ای از انحراف برنامه هسته‌ای ایران به سمت ساخت سلاح‌های هسته‌ای وجود ندارد.
4. در فاصله یک سال بعد از قطعنامه شهریور 1382، هیئت حکام آژانس پس از صدور 6 قطعنامه، تصمیم گرفت تا پرونده ایران را از دستور کار دوره‌ای آژانس خارج شود.
5. در این فاصله در حالی که تلاش‌های آمریکا برای ایجاد اجماع جهانی علیه ایران با شکست مواجه شده بود، ایران توانست روابط خود را با قدرت‌های بزرگ جهان از جمله کشورهای همسایه، اتحادیه اروپایی، ژاپن و چین را بهبود بخشد.
6. با وجود آنکه آمریکایی‌ها و اروپایی‌ها در ابتدا خواستار توقف دائمی غنی سازی به عنوان یک تعهد قانونی از سوی ایران شده بودند اما روسیه، اروپا، چین و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نهایتاً پذیرفتند که امر تعلیق به شکل یک اقدام داوطلبانه موقت از سوی ایران به منظور تحکیم اعتماد باشد و نه یک تعهد قانونی.
7. آژانس از مطالبه دسترسی‌های نامحدود و فراتر از معاهده ان پیتی به تأسیسات هسته‌ای ایران چشم پوشی کرد و طی قطعنامه‌ای پذیرفت که بازرسی‌ها به چهارچوب پروتکل الحاقی معاهده ان پیتی محدود شود.
8. با ادامه مذاکرات، ایران ضمن همکاری با آژانس به پیشرفت در برنامه هسته‌ای خود ادامه داد و گام‌های

عمده‌ای در زمینه‌های فن آوری و تکنولوژی برداشت. این پیشرفت‌ها شامل توسعه پروژه آب سنگین اراک، تکمیل و راه اندازی تأسیسات تبدیل اورانیوم در اصفهان و افزایش تعداد سانتریفیوژهای نطنز از 100 به 3000 بود. یعنی ظرف کمتر از دو سال به طور متوسط ماهیانه حد اقل 120 سانتریفیوژ تولید شد.

■ این دستاوردها برای ایران هزینه‌هایی را هم در بر داشت■

این دستاوردها برای ایران هزینه‌هایی را هم در بر داشت. موافقت ایران با تعلیق موقت، محدود و دوره‌ای غنی سازی در داخل کشور و صد البته کوتاهی اروپایی‌ها و آمریکایی‌ها در نهایی کردن توافق با ایران، به ناشکیبایی‌هایی در داخل ایران منجر شد و میانه روها را با فشارهای سنگینی روبرو ساخت. موضوع هسته‌ای در جریان مبارزات انتخاباتی ریاست جمهوری در سال 2005 به یک سکوی عمده مبارزات انتخاباتی تبدیل شد.

■ سیاست‌های هسته‌ای زمان تصدی احمدی نژاد؛ مسیر متفاوتی را پیش گرفت■

لاجرم سیاست‌های هسته‌ای زمان تصدی احمدی نژاد؛ مسیر متفاوتی را پیش گرفت. در این دوران تنها یکی از دو خط قرمز دوران خاتمی، یعنی حقوق هسته‌ای ایران، به عنوان خط قرمز در چهارچوب کار دولت جدید قرار گرفت و جلوگیری از ارجاع پرونده هسته‌ای به شورای امنیت سازمان ملل دیگر خط قرمز برای ایران نبود.

■ ایران به جامعه بین‌المللی نشان داد که پیشرفت‌های هسته‌ای ایران بازگشت ناپذیرند■

سیاست‌های هسته‌ای دولت احمدی نژاد در 8 سال هم البته دستاوردهایی داشت. فعالیت‌های غنی سازی شتاب گرفتند. ایران تعداد سانتریفیوژها را از 3000 به 12000 افزایش داد، یعنی ظرف هشت سال به طور متوسط ماهیانه 94 سانتریفیوژ، اضافه شد. سطح غنی سازی از 5 در صد به 20 در صد رسید و سطح ذخائر اورانیوم غنی شده به چیزی بیش از 8 تن افزایش یافت و. ایران میله سوخت تولید کرد. بزرگ‌ترین دستاورد این خط مشی سیاسی این بود که به جامعه بین‌المللی نشان داد که پیشرفت‌های هسته‌ای ایران بازگشت ناپذیرند.

■ هزینه‌های سیاست هسته‌ای دوران احمدی نژاد■

در عین حال هزینه‌های سیاست هسته‌ای دوران احمدی نژاد نیز سهمگین بودند که ذیلاً به برخی از آن اشاره می‌شود:

1. پرونده هسته‌ای ایران بار دیگر به دستور کار نشست‌های دوره‌ای شورای حکام آژانس بازگشت که تا کنون 6 قطعنامه تازه به دنبال داشته است.

2. پرونده هسته‌ای ایران به شورای امنیت سازمان ملل ارجاع شد که تا کنون 7 قطعنامه تحریم بر علیه ایران صادر شده است.

3. شورای امنیت، برنامه هسته‌ای ایران را بر مبنای فصل هفتم منشور سازمان ملل تحت عنوان تهدیدی بر علیه صلح و امنیت جهانی رده بندی کرد.
4. شورای امنیت سازمان ملل تا کنون تحریم‌های اقتصادی همه جانبه و بی‌رحمانه‌ای را علیه ایران اعمال کرده است.
5. قدرت‌های عمده جهان مثل اروپا، روسیه، چین، هند و ژاپن در اجرای تحریم‌های فلج کننده همه جانبه بین‌المللی و حتی تحریم‌های یک جانبه فراتر از تحریم‌های شورای امنیت سازمان ملل، به ماشین جنگی آمریکا پیوستند.
6. روابط خارجی ایران به شدت روبه اضمحلال گذاشت. برای مثال، طبق اسناد منتشره وزارت خارجه آمریکا توسط ویکی لیکس، کشورهای عرب همسایه به کرات از آمریکا خواسته است تا با حمله به ایران به برنامه سلاح‌های هسته‌ای خاتمه بدهد و حتی پادشاه عربستان، واشنگتن را تشویق کرده است تا به یکباره «سر مار را از تن جدا کند» .
7. کنگره آمریکا جامع‌ترین تحریم‌هایی را که تاکنون علیه کشوری در جهان به اجرا در آمده به طور یک جانبه به تصویب رسانده است. این تحریم‌ها در حالی که به بهانه برنامه هسته‌ای ایران مطرح شدند اما آنها را به موضوع تروریسم و حقوق بشر مرتبط کردند. این شبکه تحریم‌ها که از حوزه مسائل هسته‌ای فراتر رفته، امکان رسیدن به یک راه حل با دوام در مورد پرونده هسته‌ای ایران را بیش از پیش پیچیده و دشوار کرده است.
8. بار دیگر تعلیق غنی سازی از یک اقدام داوطلبانه و به منظور اعتماد سازی و بدون هیچ‌گونه تعهد قانونی به یک الزام قانونی مصوبه شورای امنیت سازمان ملل تبدیل شد.
9. دسترسی‌های نامحدود و فراتر از معاهد ان پی تی به برنامه‌ها تأسیسات هسته‌ای ایران تحت عنوان الزام و تعهد بین‌المللی برای ایران به تصویب آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و شورای امنیت سازمان ملل رسید.
10. از سال 2011 تا کنون ادعای نظامی برنامه هسته‌ای به موضوع محوری گزارش‌ها و قطعنامه های آژانس بدل شده است.

■ رئیس جمهور جدید ایران نه قادر به ادامه سیاست هسته‌ای دولت خاتمی خواهد بود و نه خواهد توانست از راهبردهای دولت احمدی نژاد پیروی کند ■

در عین حال رئیس جمهور جدید ایران نه قادر به ادامه سیاست هسته‌ای دولت خاتمی خواهد بود چرا که پرونده هسته‌ای ایران قبلاً به شورای امنیت ارجاع شده، و نه خواهد توانست از راهبردهای دولت احمدی نژاد پیروی کند چرا که بایستی تحریم‌های همه جانبه و یک جانبه تحمیل شده بر ایران از میان برداشته شوند.

■ رئیس‌جمهور بعدی ایران نقشی بسیار مهم در شکل‌گیری راهبرد هسته ایران خواهد داشت ■

فهم درست این ملاحظات در حوزه سیاست‌های داخلی مربوط به دیپلماسی هسته‌ای و در نظر داشتن عواقب و ثمرات راهبردهای دو دولت گذشته، به گروه کشورهای 1+5 و رئیس‌جمهور بعدی ایران در طرح راه حلی واقع‌بینانه و مرضی‌الطرفین یاری خواهد رساند. گرچه تصمیم نهایی در اختیار مقام رهبری کشور خواهد بود، اما رئیس‌جمهور بعدی ایران نقشی بسیار مهم در شکل‌گیری راهبرد هسته ایران خواهد داشت، زیرا رویه مقام رهبری مدارا با دولت‌هاست.

■ توصیه به 1+5 و رئیس‌جمهور بعدی ایران ■

توصیه من به گروه 1+5 این است که کلید جادویی برای پایان بخشیدن به این معضل در احترام به «حقوق ایران در چهارچوب ان پی تی» است که از جمله شامل مقوله غنی سازی می‌شود. به رئیس‌جمهور بعدی ایران هم این توصیه را می‌کنم که حداکثر شفاف سازی و همکاری با آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای را بپذیرد و همینطور در مورد آینده برنامه هسته‌ای ایران، تا حد امکان اطمینان‌های لازم در مورد عدم انحراف به سمت ساخت سلاح را بدهد.

■ ایران و آمریکا نباید خود را محدود به موضوعات هسته‌ای کنند ■

ناگفته نماند که برای دستیابی به یک پیشرفت چشمگیر، هم اوباما در دور دوم ریاست جمهوری‌اش و هم رئیس‌جمهور جدید ایران نباید خود را در چهارچوب موضوعات هسته‌ای محدود کنند. بلکه بایستی جامع‌تر از «جعبه هسته‌ای» بیندیشند و در جهت همکاری در مسائل مربوط به منافع مشترک دو ملت از جمله معضلات سوریه، عراق و افغانستان و یا مقولات مربوط به امنیت انرژی گام بردارند. بهبود روابط ایران و آمریکا به گونه‌ای اجتناب‌ناپذیر بر امکان پیشرفت در مذاکرات همه‌جانبه هسته‌ای خواهد افزود.